

ŞAL-ŞAPIK DOKUMASI

Şırnak Valiliği
GAP Bölgesinde Kültürel Mirası Geliştirme Projesi
Proje Ortakları
Şırnak İl ve İlçelerini Geliştirme Vakfı
Halk Eğitim Merkezi

Çeşitli dünyayı içinde yapılmazlar zor
ama bir o kadar önemli olan
"senin kültüründe var olmak"tır.

İDE SANAT
Geliştirme ve Tarih Sanatları
www.idesanat.com
info@idesanat.com

Şal-şapık, genişçe bir pantolon, yelek ve iç yelekten oluşan, sadece Şırnak yöresine ait olan bir erkek giysisidir. Ancak son zamanlarda bu kumaşı yöre kadınları da, kendi giysilerinde kullanmaya başlamışlardır.

Şal-şapık kumaşı dokuma sanatı, çok eski tarihlerden beri yöredeki evlerde bulunan el yapımı tezgahlarda dokunarak günümüze kadar gelmiştir.

Bu kumaş, çok üretildiği dönemlerde halkın günlük olarak giyilen kıyafetleriydi. Ancak, kumaşın giderek daha az üretilmesi sebebiyle, sadece düğünlerde bayramlarda ve diğer özel günlerde giyilmektedir.

Şırnak ilinin en eski ve bölgede eşi bulunmayan, en önemli tek kültürel mirası olan şal-şapık kumaşı, Şırnak merkez, İdil, Silopi, Uludere ilçeleri ve çevre köylerinde dokunmaktayken zaman içerisinde göç ve ekonomik gibi sebeplerden dolayı bölgede hızla yok olmağa yüz tutmuştur.

Avrupa Birliđinin GAP Bölgesinde Kültürel Mirası Geliştirme Projesi kapsamında, yöreye ait ve otantik değere sahip bu sanatın yok olmaması için çalışma başlatılmış, Şalşapik dokuma sanatını bilen ustalar tespit edilmiştir. Ve bu kumaş yeniden üretilmeye başlanmıştır.

Kumaş el tezgahlarında, tiftik keçisinden elde edilen iplerle dokunur.

Kumaşın renklendirilmesinde kökboyaları kullanılmaktadır.

Kumaş ipi, yıkanıp kuruduktan sonra tiftik tarakları ile homojen bir hale getirilir.

Yıkanmış tiftiğin elde açılması

Tiftiğin taraktan geçirilmesi

Yumak haline getirilen Tiftik yörede teşi denilen (Kirman) saplı topaçlarla yöre kadınları tarafından ince ip haline getirilir. Bu ipler kollu dolaplara sarılır.

Taraktan geçirilen tiftiğin yumak haline getirilmesi

Tiftik yumağının iğ ile iplik haline getirilmesi (eğrilmesi)

Hazırlanan ipler, yerden bir metre yüksekte, 12-13 metre uzunluğunda serilerek STE denilen sistem yapılır.

Serilmiş iplere yine bitkisel bir fırça ile Sterhik denilen bitkisel bir yapıştırıcı sürülür.

Bu işlem tamamlandıktan sonra el tezgahlarda dokunmaya başlar.

Tiftik ipinin masuraya aktarılması

Masuraya sarılan tiftik ipinin 'ste'ye aktarılması

'Ste' den geçirilen tiftik ipinin inceltilmesi, temizlenmesi için skaya aktarılması, bitki köklerinden yapılmış fırça ile çirışlenmesi

Skada işlenen tiftik ipinin toplanması

Tezgah tarağının hazırlanması

Skada işlenen tiftik ipinin
ilmek ilmek tarak dişlerine
bağlanması

Dokuma işlemine geçilmesi ve dokunan kumaşın yıkanması

Yıkanan ve dövülen kumaşın çelik levhaya sarılması

zede
sanat

Çelik levhadaki kumaşın kaynatılması ve kalıba (kuç) yerleştirilmesi

Yaygın olarak kullanılan bazıları renk, bazılarıysa motifin ismiyle anılan kumaşların 10-15 çeşidi bulunmaktadır.

En beğenilen motifler;

Se Mekük,	(üç mekik motifi)
Şımağı,	(motif)
Gevra Dirali,	(motif)
Meydaniye,	(motif)
Kığme,	(renk- mor ve koyu mavi karışımı)
Binefşi	(renk- kırmızı ve koyu mavi karışımı)
Penc Mekük	(beş mekik motifi)
Bekir Begi,	(motif)
Kığme Çıkını,	(motif)
Pişbes,	(renk- koyu kahve)
Arafi,	(renk- gök mavisi)

Şal-şapik sadece yöresel giysi olarak değil, pantolon, ceket, kravat, tayyör, etek ve perde yapımında da kullanılmaktadır.

